

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

 Віктор БРЕХУНЕНКО
23 вересня 2025 р.

**Фаховий висновок щодо належності назв
Маріїнського палацу та Маріїнського парку в м.Києві
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія – дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, назви районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топонімії населених пунктів, підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час

реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територій, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів; назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність назв **Маріїнського палацу** та **Маріїнського парку** в м. Києві вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

Маріїнський палац – комплексна пам'ятка палацово-паркової архітектури та історії середини XVIII – другої половини XIX ст., що є домінантою палацово-паркового ансамблю на Печерських пагорбах Києва. Офіційна церемоніальна резиденція Президента України, де відбуваються урочисті заходи.

Маріїнський (початкова назва Царський) палац збудовано в 1745–1752 роках на замовлення російської імператриці Єлизавети Петрівни як одну з резиденцій членів імператорської родини за проектом Б.-Ф. Растреллі в бароковому стилі для проведення парадних церемоній. З другої половини XVIII ст. періодично проводили ремонтно-реставраційні роботи палацу, зокрема за участю відомого українського архітектора І. Григоровича-Барського (1776). На початку XIX ст. споруди ансамблю постраждали від пожеж (1811, 1819). Упродовж 1868–1870 років Царський палац відбудовано із цегли за аналогами проектів і будівель Б.-Ф. Растреллі з нагоди приїзду російського імператора Олександра II та імператриці Марії Олександрівни (звідси й назва палацу Маріїнський).

Одночасно з реконструкцією палацу на основі композиційних засобів пейзажного англійського парку за проектом садівника О. Недзельського поруч із палацом, на місці Палацової площі закладено т. зв. Палацовий парк. Після

значної реконструкції Царського палацу в 1868–1870 роках імператриця Марія Олександрівна запропонувала впорядкувати простір Палацової площі та надала фінансову підтримку для облаштування парку. На виконання волі імператриці генерал-губернатор Південно-Західного краю князь Олександр Дондуков-Корсаков (1869–1878) у 1873 р. надіслав на розгляд Олександрові II попередній проєкт парку з пропозицією назвати його **Маріїнським**. Цар його схвалив.

Парк мав також неофіційні назви – Олександрівський (у 1888–1889 рр. на терені парку по фронті вулиці Олександрівської було збудовано парафіяльну церкву Св. Олександра Невського; храм розібрали в 1930-х рр.), Жертв Революції (з 1917 р. тут було розміщено декілька поховань учасників революційних подій), Радянський (із 1919 р.).

1993 року парку повернено назву **Маріїнський**. Це пам'ятка садово-паркового мистецтва.

З огляду на викладене вище **назви Маріїнського палацу та Маріїнського парку** в м. Києві, надані цим об'єктам у 1855–1880 рр. на честь російської імператриці Марії Олександрівни, *належать до символіки російської імперської політики, а подальше їх функціонування є пропагандою російської імперської політики.*

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

СОКИРКО Олексій Григорович